

N:o 16.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter; gifven Stockholms slott den 9 Januari 1885.

Kongl. Maj:t, som vill denna dag till Riksdagen aflåta nådig proposition med förslag till ny värnpligtslag, har, för att samtidigt bereda lindring i de på viss jord hvilande grundskatter, härmed velat föreslå Riksdagen att, för den händelse Riksdagen godkänner nyssnämnda nådiga proposition, jemväl besluta:

1:o) att ränta och kronotionde å hemman eller lägenhet i kronans jordeböcker och räkenskaper skola sammanföras till *en* summa under benämning *grundskatt*;

2:o) att nedsättning uti den kronan behållna grundskatt å hemman och lägenheter af skatte eller frälse natur, å sådana hemman och lägenheter af krono natur, som enligt hittills gällande föreskrifter kunna till skatte köpas, å ecklesiastikstatens boställen samt å hemman och lägenheter, som innehafvas af enskildt verk, menighet eller inrättning, likasom ock uti presternas utlagor skall ega rum med trettio procent af grundskattens eller utlagornas belopp, hvilken nedsättning skall inträda från och med år 1886;

3:o) att, der vid beräkning af nedsättning i grundskatt för hemman eller lägenhet eller i presternas utlagor bråk af öre uppkommer, det belopp, hvarmed nedsättningen skall ega rum, höjes till närmast högre öretal;

4:o) att från den i punkten 2:o här ofvan stadgade nedsättning skola undantagas hospitalens med ingången af år 1877 till statsverket indragna frälseräntor och andra afgälder af fast egendom;

5:o) att grundskatt å statens utarrenderade egendomar skall, der nu gällande arrendekontrakt sådant föreskrifva, oafkortadt utgöras, intilldess vid upprättande af nya kontrakt om dessa egendomar eller deras disponerande på annat sätt grundskatten kan utan förlust för statsverket upphöra;

6:o) att grundskatt å civila boställen skall med ingången af år 1886 helt och hållet upphöra; den kronan behållna grundskatt af dessa egendomar dock endast så vida densamma kan statsverket ersättas genom en motsvarande minskning i vederbörande embets- eller tjänstemans penningeaflöning;

7:o) att sådan i kronans jordeböcker och räkenskaper upptagen grundskatt å ecklesiastika boställen samt å hemman och lägenheter tillhöriga enskildt verk, menighet eller inrättning, som är vederbörande boställsinnehafvare eller hemmanets egare anordnad, skall med ingången af år 1886 ur jordeböcker och räkenskaper uteslutas;

8:o) att någon lindring icke medgifves i de skogsräntor, som utgöras för områden, hvilka i ersättning för privilegierad stockfångst blifvit åtskilliga sågverk i de norra länen upplåtna; börande, då skogsområden hädanefter upplåtas till ersättning för privilegierad stockfångst, desamma icke vidare till hemman indelas, utan enligt hittills gällande stadgar alltid åsättas skogsränta;

9:o) att de till båtsmansrustningen i Blekinge anordnade tillskotts-räntor skola med ingången af år 1886 till statsverket indragas emot ersättning till vederbörande rust- och rotehållare, enligt hvad i sammanhang med frågan om lindring i rustnings- och roteringsbesvären stadgas;

10:o) att nedsättningen i grundskatten å de under bruk skatteköpta hemman skall tillgodokomma åbon;

11:o) att jemväl i ny eller tillökad grundskatt, hvars utgörande ifrågakommer först för tiden efter 1886 års början, nedsättning medgifves i de fall och med det belopp, som i punkten 2:o bestämmas;

12:o) att hvad i punkten 2:o är stadgadt rörande nedsättning i grundskatt äfven skall tillämpas å:

a) drängespanmålen och hjälpedagsverkena i Färentuna härad af Stockholms län; börande, innan lindring i hjälpedagsverkena beräknas, dessa omsättas till penningar i den ordning, som angående de i ordinarie räntan ingående persedlars omsättning och förenkling är i Kongl. kungörelsen den 11 Maj 1855 stadgad;

b) till statsverket ingående afgäld för upphörd arbets- eller hofveriskyldighet; och

c) arbets- eller hofveriskyldighet, som ännu utgöres till någon

statens egendom; och bör i detta fall lindring beredas på det sätt, att egare eller innehafvare af hemman och lägenhet, som har ett dylikt åliggande, så länge detsamma fortfar, därför årligen undfår ett belopp, motsvarande den enligt punkten 2:o bestämda nedsättning å arbets- eller hofveriskyldighetens med tillämpning af medeltalet af 1874—1883 årens markegångspris uträknade värde;

13:o) att de ytterligare bestämmelser, som för tillämpning af föreskrifterna angående lindring i grundskatten kunna finnas erforderliga, må af Kongl. Maj:t meddelas;

Och föreslår Kongl. Maj:t slutligen, att de belopp, som på grund af ofvanstående punkt 12:o litt. c kunna ifrågakomma att af statsmedel gäldas, må förskjutas af tillgängliga medel, hvarefter förskotten böra hos Riksdagen till ersättande anmälas.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

OSCAR.

O. R. Themptander.

Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 9 Januari 1885.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern THEMPTANDER,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Friherre
HOCHSCHILD,
Statsråden: LOVÉN,
VON STEYERN,
HAMMARSKJÖLD,
RICHERT,
RYDING,
VON KRUSENSTJERNA,
Friherre TAMM.

Herr Statsministern anförde i underdånighet:

»De försök till ordnande af landets försvarsväsende, hvilka gång efter annan upprepats under de senaste årtiondena, utan att det viktiga önskningsmålet derigenom blifvit i någon större mån främjadt, vittna visserligen om de betydande svårigheter, hvilka möta för frågans lösning, men så länge det af Konung och Riksdag flerfaldiga gånger erkända behovet att till värnande af landets sjelfständighet åstadkomma en förstärkning i de nuvarande försvarskrafterna qvarstår oafhulpet, lär det för Regeringen vara en skyldighet, som icke får lemnas å sido, att upprepa sina bemödanden för att, så långt ske kan, befordra denna viktiga angelägenhet i den riktning, omtanken om fosterlandets trygghet kräfver. Det omfattande förslag till försvarets ordnande, som af Eders Kongl. Maj:t förelades 1883 års Riksdag, förutsatte ett suc-

cessivt afskaffande af den nuvarande indelta arméen och andra former för åstadkommande af den stamtrupp, hvilken skulle utgöra härens kadrer vid en mobilisering. Icke blott förslaget fall vid nämnda riksdag, utan äfven och kanske ännu mera den uppfattning, som på åtskilliga håll och särskildt inom vissa delar af landet gjort och fortfarande gör sig gällande om vådorna af den indelta arméens utbytande mot en enligt grunderna i berörda förslag anskaffad stam, lära innefatta fullgiltiga skäl att icke nu återupptaga samma förslag. Än mindre kan ett uteslutande på värnpligtens grund byggt försvarssystem ega någon utsigt att af vårt folk för närvarande omfattas med det förtroende, som är villkoret för dess genomförande, och troligen kommer icke heller i den närmare framtiden en förändring i allmänna tänkesättet i detta fall att inträda, isynnerhet så vida landet skonas från att beträda den visserligen för framtvingande af tidsenliga försvarsorganisationer välgörande, men eljest bittra väg, som heter egen erfarenhet om krigets fasor och om vådan af ett bristfälligt försvar i farans stund. Men äfven den, som helst skulle se vårt försvarsväsende ombildadt i nya former, får icke, när en sådan lösning af frågan ej står att vinna, släppa ur sigte hvad som dock är hufvudsaken eller angelägenheten att öka landets försvarskraft; och då onekligt är, att denna angelägenhet kan i högst väsentlig mån främjas äfven med bibehållande af grunddragen orubbade i vår nuvarande stamorganisation, har jag dermed angifvit den väg, till hvilken efter mitt förmenande under närvarande förhållanden alla de böra känna sig hänvisade, hvilka på allvar önska, att försvarsfrågan icke skall utgöra endast ett discussionsämne för dagen, utan kunna bringas i det skick, att man en gång må börja i handling ådagalägga sitt intresse för ett bättre ordnande af vårt försvarsväsende. Den främsta åtgärd, det härvid gäller att vidtaga och som är af den lyckligt säregna beskaffenhet, att den anses lika oeftergiftig af alla upprigtiga anhängare af vare sig den ena eller andra försvarsorganisationen, är åstadkommandet af sådana förändringar i vår nuvarande beväringinstitution, att densamma blir på ett ändamålsenligt sätt ordnad och vinner den utsträckta tillämpning, som i behovets stund påkallas, på samma gång man åtminstone något bättre än för närvarande sörjer för den beväringsskyldiges utbildning för sin uppgift. Äfven i ett annat fall torde utsigt under närvarande förhållanden förefinnas, att meningarne kunna förenas, nemligen i fråga om vigten af ett förstärkande af den del af vårt sjöförsvar, som afser att genom minväsendets utveckling värna våra kuster. Sedan jag sålunda i allmänna drag kortligen antydtt den ställning till försvarsfrågan, Statsrådet under förhanden varande förhållanden ansett sig böra intaga,

tillhör det icke mig att vidare inlåta mig på detta ämne, utan lära cheferna för landt- och sjöförvarsdepartementen komma att närmare utveckla, hvilka åtgärder de, ledda af nämnda grundtanke, finna nödigt att underställa Eders Kongl. Maj:ts pröfning.

Då en utveckling af den nuvarande beväringssinrättningen ifrågasättes, leder detta med nödvändighet tanken öfver på den anordning i vårt försvarsväsende, som innefattas i indelningsverket och som gör uppsättandet af större delen af härens stam till en skattskyldighet, lagd på egare till viss jord. Nogsamt känd är den uppfattning af de till grund för roteringen liggande knektekontrakten, hvilken gör sig gällande hos dem, hvilka efter samma kontrakt hafva att utgöra roteringsbesvärerna, men också se sig i kontrakten tillförsäkrade sådana förmåner, att en utöfver nuvarande beväringsskyldigt utsträckt personlig krigstjenstskyldighet vid sidan af bestående särskilda förpligtelser för försvaret oförminskade skulle för rust- och rotehållare innefatta en synnerlig obillighet; och såväl Eders Kongl. Maj:t som Riksdagen hafva så många gånger yttrat sin benägenhet att fästa skäligen afseende vid denna uppfattning, att det för den, som på allvar önskar beväringsskyldighets utsträckning, måste te sig såsom en alldeles gifven sak, att ett förslag derom betingar lättnader i de nuvarande rustnings- och roteringsbesvärerna.

Förhållandena inom vårt skatteväsen äro emellertid sådana, att en dylik lindring icke kan eller bör företagas utan ändring i jemväl en annan bestående skatteform, nemligen grundskatterna. Rustnings- och roteringsbesvärerna äro nemligen endast ett slag af grundskatter. Skiljaktigheten består deri, att under det grundskatterna i allmänhet numera i vårt land utgöras i penningar och ingå till statskassan för att användas till statens allmänna behof, fullgöras rustnings- och roteringsbesvärerna in natura och äro en fastighetsbeskattning, anvisad för ett särskildt statsändamål. Till sitt väsende äro dessa besvär derföre fullkomligt likartade med grundskatter, och när, såsom i många fall sker, rustnings- och roteringsbesvärerna utgöras medelst vakansafgifter, blir äfven den yttre formen för de båda skattetitlarne densamma. Vore nu så, att all med grundskatter besvärad jord likaledes på ett mellan de särskilda hemmanen rättvist fördeladt sätt deltog i rustnings- och roteringsbesvärerna, skulle visserligen de lättnader, man i följd af beväringsskyldighetens utsträckning funne skäl bereda de rustnings- och roteringsskyldige, kunna behandlas såsom en fråga för sig utan samband med de öfriga grundskatterna, och deri skulle onekligen ligga en fördel. Men långt ifrån att den förutsättning jag nyss gjorde eger sin motsvarighet i verkligheten, drabbas olika delar af

landet, ja olika hemman inom samma trakt vid jemförelse med hvarandra på ett mycket olika sätt af grundskatter och indelningsverk, och en lindring i rustningen och roteringen, under det man skulle lemna öfriga grundskatter orubbade, skulle derföre endast än mera föröka den öfverklagade ojemnhet i jordens beskattning, som nu eger rum. Huru gerna man än må önska att behandla dessa frågor fristående från hvarandra, lärér sådant säkerligen alltid komma att möta ett bestämdt hinder i nyss antydda förhållande; och dessa frågor sammankoppling beror således alldeles icke af några särskilda beslut eller konstlade kombinationer, utan af frågornas eget naturliga inre sammanhang och af den fullt berättigade hänsyn, som måste tagas dertill, att man vid reformer inom vårt skatteväsende icke ökar, i stället för att undanrödja, befintliga ojemnheter och brister.

Med hvad jag sålunda anført har jag velat framhålla, hurusom ett förslag till utsträckning af den nuvarande beväringsspligten lærér få anses påkalla lindringar i både rustnings- och roteringsbesvärerna samt grundskatterna. Men äfven oberoende af försvarsfrågan kunna visserligen talande skäl anföras för en förändring i vårt skatteväsende just med afseende å nyssnämnda skatter och besvär, och min uppfattning derom har jag tydligen uttalat i mitt yttrande till statsrådsprotokollet den 8 Januari 1883 vid tillstyrkande af den samma dag af Eders Kongl. Maj:t beslutade propositionen angående afskrifning af nämnda skatter och besvär, till hvilket yttrande jag derföre tillåter mig att hänvisa. Ser man i de på viss jord hvilande särskilda skatter och besvär lemningar af förflutna tiders skattesystem, då helt andra samfunds-förhållanden än nu voro rådande och då dessa återverkade på landets skatteväsen på ett sätt, som icke står tillsammans med vår tids uppfattning af en rättvis och jemn fördelning af de skyldigheter, staten måste af samhällets medlemmar utkräfvä; har man funnit, att flydda tiders privilegesystem fått vika för nutidens ändrade åskådningssätt i andra fall, der förändringarne ingripit vida djupare i det bestående, än hela grundskattefrågan numera lyckligtvis kan anses göra, och är man derföre öfvertygad, att denna fråga hör till dem, hvilkas lösning icke vidare kan i längden afvisas; då borde man visserligen känna sig mest benägen att söka denna lösning på den väg, som angafs i mitt nyss åberopade yttrande af den 8 Januari 1883, då jag uttalade mig till förmån för ett mera planmessigt tillvägagående, så att man på förhand klargjorde för sig, huru och under hvilken tid grundskatterna skulle under normala förhållanden komma att successivt utplånas; och fortfarande är jag ock af den mening, att detta förfarande skulle erbjuda åtskilliga fördelar. Men jag vet å andra sidan, att, när det gäller en

mera omfattande reform, dimensionerna deraf ofta på förhand te sig med den förskräckande vidd, att man, hellre än att arbeta på frågans lösning i dess helhet, kan finna sig bättre gagna saken genom att åtnöjas med att föra den endast så långt framåt i den önskade riktningen, som de för handen varande omständigheterna medgifva; och det synes mig, att det just är härtill de närvarande förhållandena inbjuda med afseende på grundskattefrågan. När man åt frågan icke gifver den i framtiden mera ingripande omfattning, som ett beslut om grundskatternas planmessigt skeende utplånande innebär, undgår man att väcka så stora betänkligheter hos dem, hvilka äro benägna att öfverskatta de framtida svårigheterna att fylla statsbehofven, på samma gång de efter mitt förmenande underskatta landets växande skatteförmåga. Farhågan för behofvet af nya betungande skatteformers anlitande gör sig ock naturligtvis vida mer gällande, i samma mån reformens omfattning är större. Men det gifves ett annat förhållande, hvilket för närvarande än mera talar emot grundskattefrågans fullständiga lösning eller, rättare sagdt, lärer göra en sådan lösning för ögonblicket utförbar, och det är det samband mellan försvars- och skattefrågorna, som mer eller mindre medvetet gör sig gällande hos dem, hvilka hafva att bestämma öfver frågornas öde. Äfven från dem, hvilka anse sig sjelfve vara motståndare till dessa frågors sammanknyttande med hvarandra, förnimmas vid andra tillfällen uttalanden, som vittna om den största oro för lösningen af endera frågan, utan att någon åtgärd vidtages med den andra. Då man känner, huru meningarne äro delade i dessa frågor, så att somliga med intresse uteslutande för försvarsfrågan endast obenäget vilja göra något medgifvande i fråga om grundskatterna, under det andra, äfven erkännande försvarets brister och villige att afhjelpa dessa, dock fordra såsom en gärd af rättvisa och billighet, att en utjemning af dessa skatter och besvär eger rum samtidigt med påläggande af ökade förpligtelser för försvaret, måste man komma till öfvertygelse derom, att en samverkan af dessa intressen och skiljda åskådningssätt här, liksom i så många andra fall, är förutsättningen för en lösning, som icke skall vara af beskaffenhet att tillfredsställa endast den ena delen af de i beslutet deltagande. Då sålunda detta samband mellan försvars- och skattefrågorna icke kan undgå att göra sig gällande, och då, såsom jag i det föregående antydtt, man är i fråga om försvarsväsendet efter min åsigt hänvisad till de partiella förbättringarnas väg, är dermed också gifvet, att jag anser en fullständig plan för hela grundskattereformens genomförande icke kunna eller böra nu ifrågakomma, utan att man må inskränka sig till den nedsättning i dessa skatter, hvartill man finner de förhanden varande förhållandena gifva anledning.

Innan jag närmare uttalar mig om det förslag till skattenedsättning, jag sålunda har för afsigt att hos Eders Kongl. Maj:t förorda, måste jag dock erinra, att jag, med min uppfattning om grundskattefrågan i vårt land, icke kan tillstyrka sådana partiella förslag, som gå derpå ut, att man genom en jemkning af dessa skatter, der de tynga mest, skulle söka åstadkomma en jemnare fördelning af grundskatten. Ty utom det vidlyftiga och tidsödande arbete samt de betydliga kostnader, en sådan skattejemkning skulle medföra och hvilka efter mitt förmenande icke motsvaras af den mera underordnade betydelse, grundskatterna numera ega för budgeten, skulle ett sådant företag alltid lemna orubbadt hvad som för närvarande efter min åsigt just i främsta rummet gör våra grundskatter ohållbara, nemligen skilnaden mellan skattejorden och den privilegierade jorden. Det är denna skiljaktighet, utgörande en lemning efter ett föråldradt skattesystem, som bör småningom utplånas och ej genom dyrbara åtgärder ytterligare fastläsas. Att åter, såsom också varit ifrågasatt och hvartill förebilder kunna hemtas från vissa andra länder, låta staten i sammanhang med en skattejemkning liksom köpa af egarne till den privilegierade jorden rätt att till deras jord utsträcka tillämpningen af bestående grundskatter, från hvilka samma jord förut varit befriad, är ett förfarande, som gör jemkningen än mera invecklad, utan att kunna förhindra, att inom en icke synnerligen aflägsen framtid, i anseende till jordens fortgående uppodling, skatten ånyo blifver ojemn, hvarföre en ny kostsam och invecklad fördelning af densamma erfordras. Sådant lär man icke gerna underkasta sig, utan att landets skattebehof bestämdt tvinga dertill. Men ett sådant tvång kan icke anses förefinnas hos oss, der småningom skeende nedsättningar i grundskatterna säkerligen skola kunna försiggå utan större svårigheter för fyllande af budgetens kraf.

Nu liksom förra gången, jag inför Eders Kongl. Maj:t yttrade mig i ämnet, vill jag emellertid till undvikande af allt missförstånd uttryckligen betona, att med hvad jag anfört mot våra *nu* befintliga grundskatter jag icke vill anses hafva uttalat mig emot lämpligheten af grundskatter öfverhufvud. Dylika skatter äro en art af förmögenhetsskatter och försvara väl sin plats i ett skattesystem, hvari förmögenhetsbeskattning är med rättvisa och billighet tillämpad och omfattar ej blott jordbruksfastighet, utan ock andra förmögenhetsobjekt, såsom stadsfastighet och rörligt kapital. Främmande länders skattelagar erbjuda talrika exempel på olika former af en sådan mera omfattande förmögenhetsbeskattning. Huru framtida lagstiftare ämna ordna vårt lands beskattningsförhållanden, lär ingen kunna säga, men säkert är, att ej utgöra våra

nuvarande grundskatter det föredöme eller den grund, hvaraf man kan betjena sig, när man vill ordna beskattningsförhållandena på ett efter skatteförmågan på hvarje håll rättvist afvägdt sätt.

Genom det förslag till skattenedsättning, jag går att förorda, skulle frågan ställas på samma ståndpunkt, hvarpå Eders Kongl. Maj:ts förslag till 1877 års Riksdag om skattelindring hvilade och som kan betecknas dermed, att man definitivt besluter den nedsättning i grundskatten, hvartill man finner de närvarande förhållandena föranleda, och låter denna nedsättning genast inträda, men öfverlåter åt framtiden att bestämma, huru med den återstående grundskatten bör förhållas. Vid tillämpningen af ett sådant förfarande måste jag dock betona såsom en mycket angelägen sak, att den nedsättning, som sker, ej måtte inskränkas till så ringa del af grundskatten, som år 1877 föreslogs, utan tilltagas temligen betydlig. Det ligger nemligen vikt uppå, att Regering och Riksdag befrias från att år efter år syssla med grundskattefrågan, så att de ostörda af den må kunna egna sig åt det viktiga samhällsarbete, som i öfrigt är statsmakterna anvisadt. Men i samma mån nedsättningen göres mindre, i samma mån skall anspråket på en ytterligare nedsättning snarare göra sig gällande, hvaremot en större minskning på en gång lemnar förhoppning, att man skall låta grundskattefrågan ligga nere under så många år, att man skall hinna på erfarenhetens väg öfvertyga sig, att den gjorda nedsättningen ur finansiell synpunkt alldeles icke medfört de vådor, mången på förhand föreställt sig.

Det är med stöd af hvad jag sålunda anfört jag tager mig friheten hemställa, att Eders Kongl. Maj:t må föreslå Riksdagen en nedsättning i grundskatten, d. v. s. räntan och kronotionden, med trettio procent och att en motsvarande lindring må beredas i rustnings- och roteringsbesvärerna. Den minskning i statsinkomst, en sådan nedsättning skulle medföra, och den förhöjning i statsutgift, som skulle uppstå genom den i form af kontant bidrag till de rustnings- och roteringsskyldige beredda lindringen, hafva vid anställd beräkning visat sig uppgå till ungefär 2,980,000 kronor, och ber jag få upplysa, att budgeten för år 1886 kan vidkännas den sålunda ifrågakommande inkomstförminskningen och utgiftsstegringen, utan att någon ny eller förhöjd skatt behöfver anlitas, och Eders Kongl. Maj:t skall ändock derutöfver finna sig kunna föreslå Riksdagen att disponera högst betydliga belopp till nya eller höjda utgifter såväl till försvarets stärkande som till andra ändamål inom statsförvaltningens olika områden. Väl åstadkommes detta lyckliga förhållande derigenom, att de öfverskott från 1883 års statsreglering, som nu kunna för 1886 års budget tagas i anspråk, uppgå til

nära sju millioner kronor. Men tillvaron af ett dylikt öfverskott är icke en enstaka företeelse af tillfällig art. Betydliga öfverskott från föregående statsregleringar hafva ingått i budgeterna för åren 1883—1885, för 1886 års budget finnes att disponera det öfverskott, jag nyss nämnt, och ändock återstå de odisponerade öfverskotten å 1884 års statsreglering, öfver hvilka en approximativ kalkyl slutar å 6,400,000 kronor, men hvilka enligt de senare årens praxis synas mig icke böra tagas i beräkning för 1886 års budget, utan reserveras till ett följande års statsreglering. Dessa årligen återkommande öfverskott utgöra ett bevis, att statsinkomsterna blifvit under de senare åren beräknade mycket lågt. Samma grundsats är iakttagen vid uppgörandet af det förslag till inkomstberäkning, som skall om några dagar underställas Eders Kongl. Maj:t. Att beräkna inkomsterna så, att öfverskott uppstå till disposition vid ett senare års statsreglering, måste isynnerhet i vårt land, der budgeten uppgöres en ganska lång tid före dess tillämpning, innebära en större trygghet, än om man skulle vara nödsakad att ställa beräkningarne så högt, att de ungefär komme att sammanfalla med inkomsternas verkliga belopp, i hvilket fall man uppenbarligen mången gång skulle utsetta sig för misstag. Men om under en följd af år öfverskott uppstått, ådagalägger detta onekligen, att landets skatteförmåga är större, än de i budgeten uppptagna inkomstberäkningarne utvisa. Det bör vid sådant förhållande icke heller kunna dragas i tvifvel, att budgeten framgent lika väl som nu skall kunna bära den förändring, hvilken den af mig föreslagna skattelindringen innebär, — naturligtvis alltid under förutsättning att förhållandena icke komma att något år allt för mycket skilja sig från de normala. År af finansielt trångmål för staten hafva förut inträffat och påkallat exceptionella åtgärder; de komma säkerligen icke heller att i framtiden uteblifva. Men en sådan framtida möjlighet kan icke rimligtvis hindra medgifvandet af en skattelindring, som anses i och för sig önskvärd, och det vore i min tanke en orättvisa att bibehålla en oegentlig befunnen skatt, som man kan undvara, endast derföre att i händelse af ett framtida nödår det vore fördelaktigt att hafva den i behåll. Vunne en sådan grundsats tillämpning i skattepolitiken, vore dermed vägen också stängd för allt, som heter afskaffandet af olämpliga skatteformer; — och dithän lär man dock icke vilja drifva tillämpningen af den gamla, men mer och mer bestridda satsen om »gammal skatt god skatt». Derjemte får man icke släppa ur sigte, att den första åtgärd, ett inträdande finansielt trångmål påkallar för staten likasom i den enskildes hushållning, är att tillse, i hvad mån en besparing kan göras i utgifter för ändamål, som väl i och för sig äro af vigt, men med hvilkas tillgodoseende man dock kan låta an-

stå, tilldess en förbättring egt rum i den finansiella ställningen. Så finner man t. ex. i den senast fastställda staten eller den för innevarande år anslag för byggnadsföretag, materielanskaffning och tillfälliga behof upptagna till ett sammanlagdt belopp af mer än sex millioner kronor; och icke mindre är det belopp, som för år 1886 kan anslås till dylika ändamål.

Med föregående förslag om nedsättning af grundskatten har alltid varit sammanställd frågan om förhöjd bevillning å jordbruksfastighet, så att den finge i bevillning utgöra lika mycket som annan fastighet i förhållande till taxeringsvärdet. Då en dylik likställighet onekligen ur principiel synpunkt är riktig, skulle följdriktigheten hafva fordrat, att förslag derom jemväl nu af mig framstälts, men att jag icke anser mig böra för närvarande tillstyrka någon ändring i bevillningsförordningen i detta afseende beror af den onekligen tryckta ställning, hvori jordbruket i vårt land för närvarande befinner sig och som till och med torde kunna föranleda, att vårt lands jordbrukare under den närmare framtiden få bereda sig på förändringar i formerna för jordbrukets bedrifvande. Vid sådant förhållande är ett lättande i jordbrukets skattebördor väl påkalladt, men att vid denna tidpunkt i någon mån höja jordbruksfastighetens beskattning synes mig mindre tillrådligt.

Efter denna allmänna motivering för en nedsättning i grundskatterna med trettio procent och motsvarande lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna lærer, i händelse Eders Kongl. Maj:t gillar hvad jag sålunda föreslagit, vederbörande departementschef komma att underställa Eders Kongl. Maj:t de närmare bestämmelserna angående verkställigheten af denna lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna, hvilka bestämmelser måste införas i en af Konung och Riksdag stiftad lag, för att bereda rust- och rotehållare erforderlig trygghet särskildt med afseende på de anslag, som måste i riksstaten upptagas, för att det såsom lindring afsedda kontanta bidraget från staten alltid må vara att påräkna.

Hvad angår detaljerna af förslaget om grundskattens nedsättning, hvilket i allmänhet öfverensstämmer med det af Eders Kongl. Maj:t till 1883 års Riksdag afgifna förslag, som åter i det afseendet hufvudsakligen var lika med skatteregleringskomiténs, synes någon närmare motivering icke vara erforderlig i andra fall, än der några afvikelser egt rum. Såsom sådana tillåter jag mig här påpeka, att någon åtgärd be-

träffande grundskatterna å militieboställen samt sådana grundskatter, för hvilka något besvär i stället utgöres, nu icke är föreslagen af skäl att de jemförelsevis få såsom militieboställen ännu qvarstående egendomarne, i den mån nuvarande innehafvare afgå, skola återfalla under statens disposition, då grundskatterna å dessa egendomar komma att upphöra, samt att de grundskatter, som äro anordnade för något besvär, synas, då fråga nu icke är om grundskatternas fullständiga borttagande, böra qvarstå. Vidare har jag ej funnit nödigt att i det nu afgifvande förslaget upptaga frågan om omföring till skatte af sådana hemman och lägenheter af krono natur, som enligt nu gällande föreskrifter kunna skatteköpas. Sistnämnda fråga står nemligen ej i oskiljaktigt sammanhang med grundskattefrågan och kan derföre behandlas fristående, och då torde ej vara skäl att med den nu föreliggande frågan sammanföra andra i större utsträckning, än som i allt fall är oundgängligt. Hvad åter grundskatterna å ifrågavarande hemman och lägenheter angår, så innebar ofvannämnda af Eders Kongl. Maj:t till 1883 års Riksdag aflåtna förslag, att dessa skatter skulle, så snart skatteomföringen egt rum, afskrifvas i likhet med annan afskrifningsbar grundskatt. Det vid samma Riksdag för behandling af bland annat grundskattefrågan tillsatta särskilda utskott, som ansåg sig ej kunna tillstyrka ifrågavarande egendomens omföring till skatte utan åboarnes samtycke, hemställde, att äfven grundskatterna å dessa egendomar skulle oberoende af omföringens verkställande afskrifvas. Med afseende härå har jag funnit den omständigheten, att jag, såsom nyss är nämnt, anser mig icke böra nu hemställa om egendomens omföring till skatte, icke utgöra hinder för att nedsättningen i grundskatterna äfven kommer dem till godo.

Derest nedsättning i den å viss jord hvilande grundskatt varder medgifven, lærer, i öfverensstämmelse med hvad Eders Kongl. Maj:t i särskild nådig proposition föreslog 1883 års Riksdag, enahanda förmån äfven böra tillgodokomma dem, som till statsverket utgöra afgäld för upphörd arbets- eller hofveriskyldighet eller ock till någon statens egendom ännu in natura utgöra arbete eller hofveri för hemman eller lägenhet, som ej tillhör egendomen. Detta besvär har, sedan de i nådiga förordningen den 15 Juni 1883 i afseende å detsammes reglering meddelade föreskrifter vunnit tillämpning, numera upphört att utgå in natura med undantag för några gatehus i Skåne, hvilkas arbetsskyldighet fortfar i anledning deraf, att arrendatorerna af några statens egendomar, till hvilka sådant arbete på grund af de om egendomarne utfärdade ännu gällande kontrakt utgöres, vägrat att ingå på arbets-

skyldighetens upphörande på de i nämnda nådiga förordning bestämda villkor. Då afgäld för upphörd arbets- eller hofveriskyldighet är jemförlig med grundskatt samt den omständigheten, att arbete ännu i vissa fall utgöres, desto mindre bör föranleda dertill, att de arbets- eller hofveriskyldige skola gå miste om lindring i detta besvär, som detsamma i förhållande till lägenheternas storlek i allmänhet är särdeles betungande, finner jag billigheten fordra, att äfven i detta fall lindring medgifves.»

Sedan Herr Statsministern härefter föredragit ett af honom uppsatt förslag till proposition angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter, hemställde Herr Statsministern om nådigt godkännande af samma förslag, i hvilken hemställan Statsrådets öfrige ledamöter förklarade sig instämma.

Hans Maj:t Konungen behagade härefter i nåder gilla och bifalla hvad Statsrådet sålunda hemställt samt förordna, att nådig proposition skulle till Riksdagen aflåtas i öfverensstämmelse med det nu föredragna förslaget, sådant det finnes detta protokoll Bil. A. bifogadt.

— — — — —

Ex protocollo:
Axel Adelgren.